

uspeva, pa ga prebivalstvo ne zna dobro uporabljati. Kmetijska družba izkuša z napravo sadnega mošta kmetom pomagati. Ne le na Kranjskem, temveč tudi drugod ima sadjarstvo ne le gmoten, temveč tudi kulturni pomen. Le s sadnim moštom se bode omejilo žganjepitje, ki je tako škodljivo za telesno in duševno blaginjo prebivalstva. (Dobro! Dobra! na desni.) V krasnem Bledu, mnogim gospodom te visoke zbornice dobro znanem, deluje pridno podružnica kmetijske družbe, katera posebno Gorenjske strani interese smatra za svojo nalogo. Z lastnimi sredstvi je zgradila uzorno moštarno, katera stane 1500 gld.

Kaj je naravnejšega, da kranjska kmetijska družba sama podpira to podružnico in si prizadeva to napravo tako popolniti, da bode vzgledna, iz katere se bode širil nauk, kako se pripravlja dober sadni mošt. Pričakujem, da bode njega ekselencija gospod poljedelski minister pospeševal to velevažno podjetje, ki je eno prvih take vrste. Kranjska kmetijska družba pa tudi želi, da bi se nastavljal še eden popoten učitelj, ki bi posebno poučeval o sadjarstvu, po z.m. pa morda v Ljubljani učil o tem predmetu. Nekaj stroškov prevzela bi kranjska dežela. Prosim gospoda ministra, da nas krepko podpira, da se tudi v tem oziru zadosti potrebam prebivalstva.

Naša kmetijska družba hoče prirediti drugo leto povodom svoje stoinpetindvajstletnice kmetijsko in gozdarsko razstavo. Dobro vem, kaj se bode poreklo: Kaj hočete s tolikimi razstavami? Ali moja domovina hoče pokazati svetu, kaj je s pridnostjo dosegla v kmetijstvu in gozdarstvu.

Marsikaj sem prosil, marsikaj izprožil, sedaj pa izrekam nado za izdatno podporo iz melioracijskega zaklada. Upamo, da bode njega ekselencija gospod poljedelski minister, v katerega ima dežela naša popolno zaupanje, oziral se na naše potrebe in da bode v ministerskem svetu tudi dosegel, da se bode kaj storilo za našo deželo. Saj ima država baš na Kranjskem v Idrijskem živosrebrnem rudniku velik zaklad. Pričakujem, da bode tudi moja domovina deležna obljub v prestolnem govoru. (Živahno odobravanje in rokoploskanje na desnici. Govorniku čestitajo.)

Politični pregled.

Domače dežele.

Takoj po končanih vojaških vajah se bodo vršile na Dunaji ministerske konferencije, h katerim prideta tudi ogrski ministerski predsednik grof Szapary in finančni minister Weckerle. Predsedoval bode sam presvetli cesar.

Te dni je izšla brošura, spisana od nekega neimovanega vojaka, v kateri se priporoča izboljšanje in pomnoženje naše vojne moči. Ta pisatelj je tudi izračunal, koliko denarja bo treba za to. On meni nič več nego 16 milijonov goldinarjev. Ker je pa „Fremdenblatt“, gla-

silo ministerstva za vnanje reči, zvedel za to brošuro, še predno je izšla, in ker se tudi zdaj prav resno bavi ž njenimi nasveti ter pravi, da so se začeli baviti ž njimi tudi merodanji krogi, iz tega je lahko sklepati, da se bo teh 16 milijonov tudi v resnici zahtevalo. Človeku se zdi, kot bi bila ta brošura nalašč naročena. Saj bi res čudno bilo, ko bi ne imeli v Avstriji deficita, ki je dandanes na svetu sploh v navadi.

Hrvaška. Zadnje bivanje Dalmatincev v Zagrebu in razni govori pri različnih slavnostih v glavnem mestu Hrvaške, kateri so se sukali okolo vprašanja o zedinjenji Dalmacije s Hrvaško, dali so spet nekaj gradiva časopisju takraj in onkraj Litave. Dočim se zdi madjarskemu časopisju umestno zahtevanje zedinjenja ter utemeljeno po hrvaškem državnem pravu, huduje se nemško časopisje tostran Litave nad demonstracijami, ki so se vršile v ta namen, ter pozivlje avstrijsko vlado, naj se postavi po robu takemu počenjanju, katero je naperjeno proti obstoječemu redu. Nemcem je vsako državno pravo, katero jim ne ugaja, nesmisel ter merodajno le obstoječe stanje reči. Posebno pa so Nemci nejevoljni, ker se je hrvaška vlada udeležila ostentativno slavnosti ter javno pokazala, da je tudi ona za združenje. Ker pa dela sedanja vlada v Zagrebu vse tako, kakor jej narekujejo iz Budapešte, ter je vsemu svetu znano, da so madjarske želje vedno in povsod nasprotne hrvaškim, zato je popolnoma opravičen sum, da bi se ujemali Madjari tudi glede zedinjenja Dalmacije s Hrvaško s Hrvati. Zato je pa popolnoma verjetno, da so se postavili Madjari na stališče: do, ut des. Madjari imajo velikanski vpliv v vseh avstrijsko-ogrskih političnih vprašanjih; to je znano nam, to vedo dobro pa tudi oni sami. Ž njih pomočjo in na podlogi obstoječega državnega prava dosegli bi Hrvatje brezdvomno zaželeno združenje. Vpraša se le, kako plačilo bi zahtevali Madjari od Hrvatov za tako uslugo? Ker je Reško vprašanje postalo zadnji čas tudi pereče, ne motili bi se mnogo, ako bi trdili, da so pripravi Madjari le tedaj podpirati Hrvate, ako jim prepuste Hrvatje — Reko. Ker je pa Reka prevažno mesto in je Hrvatje nikakor iz leja ne morejo in ne smejo prepustiti Madjarom, preteklo bode še mnogo časa, predno bode združenje Dalmacije s Hrvaško dognana stvar.

Vnanje države.

Rumunska. — Rumunska kraljica je nevarno zbolela v Benetkah. — Po mnogih rumunskih vaseh v Macedoniji so se začeli početkom tega meseca prepiri med Rumunci in Grki. Grki hočejo namreč odstraniti rumunski jezik iz cerkev v Macedoniji tudi po onih vaseh, po katerih stanujejo Rumunci.

Ruska. — Iz Kodanja se poroča, da ruska carica ne pojde v Pariz.

Nemška. — V nemškem državnem zboru se bodo posvetovali pri prihodnjem zborovanju o zakonskem načrtu glede brzdanja preobilega uživanja žganih pijač. Načrt je že odobril zavezni svet.

Chille. — Vojska, ki je trajala 8 mesecev, je vendar le končana. Ustaši ali pa takozvani kongresniki, vzeli so po hudi bitki Valparaiso, potem pa še San Jago. Predsednik Balmaceda je ubežal brez denarja in brez vojaštva. Ljudstvo se zbira pod ustaško zastavo.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

X. Zbornični tajnik naznanja, da je zbornica po predlogu gospoda zborničnega svetnika Ivana Baumgartnerja predložila visoki poslanski zbornici in visokemu c. kr. trgovinskemu ministerstvu peticijo, ki ima namen povzdigniti pomorski promet. Ker je poročevalec gospod Baumgartner zadržan, poroča zbornični tajnik o peticiji, ki slove:

Najudaneje podpisana trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko kot zastopnica trgovine, industrije in obrta prve dežele v ozadju Trsta sledila je z živim zanimanjem v javnih listih objavljenim poročilom o korakih, katere so različna društva in korporacije storile v povzdigo pomorskega prometa povodom odprave proste luke Tržaške, kakor tudi ukrepom in naredbam, katere je visoka vlada pri tej priložnosti že izdala.

Ako se zbornica o tem za Trst in za promet v Trst in iz Trsta jako važnem vprašanju obrača do visokega c. kr. trgovskega ministerstva, zgodi se to, ker je tudi Kranjski glede industrije in trgovine zelo do tega, da procvita uvozna in izvozna trgovina, posebno ker je na Kranjskem prekomorska kupčija mogoča le preko Trsta in Reke, bolj severnim deželam pa je prikladnejša izvozna in uvozna pot po suhem, in sicer čez Nemčijo, in to tembolj, ker so n. pr. uvozni stroški, ako se kombinuje jako cenena pomorska vožnja v Hamburg z ne manj ugodnim prometom po Labi in železnici iz Hamburga na Dunaj, v mnogih slučajih veliko manjši, nego pa na veliko krajši progi čez Trst na Dunaj.

Kar so tem povodom storili c. kr. avstrijski trgovski muzej, avstrijsko-ogrsko izvozno društvo, nižeavstrijsko obrtniško društvo, Tržaška trgovska in obrtniška zbornica, oziroma Tržaška borzna deputacija, temu zbornica ne pritruje samo, temveč tudi hvaležno priznava, da se je visoka vlada na to ozirala.

Ako zbornica naredbe, katere je visoka vlada o tej reči izdala, preudarja, kakor:

1.) v visoki poslanski zbornici prodloženo vladno predlogo, ki ima namen, diferencijalne carinske postavke za nekaj predmetov pomnožiti;

2.) izdatno zvišano podporo, katero naj bi dobival avstrijski Lloyd;

3.) dobrohotno zanimanje za ustanovitev tarifne kombinacije, ki naj bi bila v ravnotežju z nemško-levant-skimi tarifnimi konstelacijami;

4.) dobrotnost, katero visoka vlada naklanja pomnožitvi železnic iz Trsta v notranje dežele, kateri

ukrepi in naredbe so za nastopno novo dobo Trsta pred vsem potrebni;

5.) dosedanje ukrepe glede uravnave valute; — mora reči, da ti faktorji po njenem prepričanju v resnici kažejo izvozu in uvozu Trstu boljšo prihodnost.

Podpisana zbornica smatra sicer vsa ta fakta za poročstvo, da se žalostne razmere Tržaške zboljšajo; vendar si pa usoja visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo opozoriti na neko oviro, katere odprava bi nič manj nego vsi prej omenjeni ukrepi tudi izdatno pospešila izvoz in uvoz. To bi se zgodilo s postavnim določilom, po katerem bi bili, kakor so po zakonu z dne 19. junija 1890. l. drž. zak. št. 130. za dobo petnajstih let oproščeni pridobitnine in dohodnine oni jadrniki, ki se narejeni le iz domačega železa ali jekla, ravno tako oproščeni tega davka že obstoječi leseni jadrniki in tisti, kateri se bodo do gotove dobe še zgradili.

Dalje naj bi se postavnim potom odredilo, da se v korist lastnika ladije premuje vsaka tona iz Amerike, zahodne Indije, zahodne in severne Afrike došlega blaga s 50 kr. v zlatu, vsaka tona iz francoskih, nemških in angleških luk došlega blaga pa s 25 kr. v zlatu, in to naj bi veljalo za vse blago razen premoga in oglja.

Kak vpliv bi imelo to, da bi bili jadrniki davka oproščeni in da bi se premovali, na pomorski promet Trsta, hoče zbornica v sledečem razjasniti:

S tem, da se s povišano podporo Lloyd namerava pomnožiti vožnja, s čimer naj se promet s parniki z avstrijskim Primorjem, z Indijo in Ameriko povzdigne, zgodilo se ni prav nič za pomnožitev prevažanja blaga iz Amerike in v Ameriko in v zahodno Indijo, in sicer blaga, ki tovorni voznini parnikov, ki je vedno večja od jadrnikov.

Da bi se izvoz in uvoz izdatno povzdignila, treba je po mislih zbornice narodno brodarstvo z jadrniki, pri katerem jedinem se da pri prevažanju kaj prihraniti, krepko podpirati in pospeševati. Uvoz barvanega lesa, kolofonija, bombažnega olja in terpentina, kakor tudi izvoz žita, železa, lesa in moke preko Trsta se bosta le tedaj povzdignila, ako se brodarstvo z jadrniki zadosti pomnoži. To je pa le mogoče, ako se jadrniki oproste davka in se jim z uvozno premijo nakloni podpora, da je pomorski promet Trsta manjši, krivo je zelo tudi to. Da se je v zadnjih 10 letih veliko jadrnikov potopilo. Da so jih zaradi slabih dohodkov veliko prodali in da niso skoro nič novih zgradili ali jih iz inozemstva naročili.

Sadno vino.

II.

Najvažnejši sestavni deli v sadnem moštu so: slador, kislina in zagatnost; od teh treh snovi je dobrota vina odvisna. Slador spreminja se v alkohol, ki daje vinu moč; kolikor več sladorja je imelo sadje v sebi,